طلاق زوج

همه چیز در مورد طلاق از طرف زوج (طلاق زوج)، و حقوق مالی زوجه، و مهلت‌ها:

وقتی مردی تصمیم به پایان دادن به زندگی مشترک می‌گیرد، برخلاف تصور عموم، این فرآیند به سادگی و به صورت یکطرفه در بیرون از دادگاه قابل انجام نیست. قانون‌گذار ایرانی برای حفظ کیان خانواده و رعایت عدالت، تشریفات مشخصی را پیش‌بینی کرده است.
مطابق ماده ۱۱۳۳ قانون مدنی، مرد می‌تواند با مراجعه به دادگاه خانواده، تقاضای طلاق همسرش را مطرح کند. با این حال، شرط اصلی و غیرقابل‌انکار برای ثبت رسمی این نوع طلاق (که غالبا از نوع «رجعی» است)، تعیین تکلیف و پرداخت حقوق مالی زوجه است.

قانون حمایت خانواده در ماده ۲۹ به صراحت دادگاه را مکلف کرده است که در رای طلاق، وضعیت مهریه، نفقه، جهیزیه و سایر حقوق مالی زن را به دقت مشخص کند؛ به گونه‌ای که ثبت نهایی طلاق در دفترخانه، منوط به پرداخت این حقوق یا صدور حکم قطعی اعسار و تقسیط است.

در این مقاله، ابعاد حقوقی، مراحل، مدارک و تکالیف قانونی طلاق به درخواست زوج را با نگاهی تخصصی بررسی می‌کنیم:

1. مراحل قانونی طلاق به درخواست زوج:

روند دادرسی در این دعاوی مستلزم طی کردن مراحل زیر در سیستم قضایی است:

□□□□□□□ □□□□□ □□□□ □ □□□□□□: پیش از هر اقدامی، بررسی دقیق سند ازدواج (عقدنامه) از نظر میزان مهریه، شروط ضمن عقد (مانند وکالت در طلاق یا شرط تنصیف دارایی) و تعهدات مالی معوقه الزامی است. این گام از بروز هزینه‌های پیش‌بینی‌نشده جلوگیری می‌کند.

□□□ □□□□□□□□□ □□ □□□□□ □□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□: مرد (یا وکیل ایشان) باید دادخواستی با خواسته «صدور گواهی عدم امکان سازش» را تنظیم و از طریق دفاتر خدمات قضایی به دادگاه خانواده صالح (معمولا دادگاه محل سکونت خوانده (زوجه) یا محل اقامت مشترک زوجین) ارسال کند.

□□□□□ □□□□□ □□□□□□ □ □□□□□ □□ □□□□□: پس از ابلاغ دادخواست، دادگاه وقت رسیدگی تعیین می‌کند. با توجه به الزام قانونی، موضوع غالبا به داوری (تعیین یک داور از سوی مرد و یک داور از سوی زن) یا در صورت صلاحدید دادگاه به مراکز مشاوره خانواده ارجاع داده می‌شود تا تلاش برای صلح و سازش صورت گیرد.

□□□□□ □□□□□ □□□□ □□□□ □□□□: دادگاه میزان دقیق حقوق مالی زن را بر اساس مدارک، اظهارات طرفین و در صورت نیاز جلب نظر کارشناس رسمی دادگستری تعیین می‌کند.

□□□□ □□□□□ □□□ □□□□□ □□□□: در صورت عدم حصول سازش و پس از تعیین تکلیف قطعی حقوق مالی زوجه، دادگاه «گواهی عدم امکان سازش» را صادر می‌کند.

□□□□□□ □□ □□□□ □□□□ □□□ □□□□: زوج از زمان قطعی شدن رای، ۳ ماه مهلت دارد تا با در دست داشتن گواهی به دفترخانه رسمی طلاق مراجعه کرده و صیغه طلاق با حضور دو شاهد عادل جاری و ثبت شود. (در صورت انقضای این مهلت ۳ ماهه بدون اقدام، گواهی صادره فاقد اعتبار خواهد شد).

2. حقوق مالی زن (مهم‌ترین بخش پرونده):

در طلاق به درخواست زوج، حقوق مالی زن به عنوان دین ممتاز شناخته شده و دادگاه پیش از صدور مجوز نهایی طلاق، آن‌ها را به شرح زیر مطالبه و تعیین تکلیف می‌کند:

1. □□□□□: مال معینی است که به هنگام عقد به مالکیت زن درآمده و مرد مکلف به پرداخت آن است. در صورت عدم توانایی مالی مرد در پرداخت یکجای مهریه، امکان تقدیم دادخواست اعسار و تقسیط مهریه وجود دارد تا دادگاه پس از احراز عدم تمکن، آن را پیش‌پرداخت و قسط‌بندی کند.

2. □□□□ □□□□□: هزینه‌های متعارف زندگی مشترک (خوراک، پوشاک، مسکن و درمان) در ماه‌ها یا سال‌هایی که مرد از پرداخت آن‌ها خودداری کرده است. میزان آن در صورت اختلاف، توسط کارشناس تعیین می‌شود.

3. □□□□ □□□□ □□□□□: از آنجا که طلاق به درخواست مرد از نوع «رجعی» است، مرد مکلف است در دوران عده زن (معمولا سه پاکی یا سه ماه متوالی پس از ثبت طلاق) همچنان نفقه ایام عده را بپردازد.

4. □□□□□□□□□ □□□□ □□□□□: دستمزد کارهایی که زن در طول زندگی مشترک و به دستور ضمنی شوهر، در خارج از حدود وظایف شرعی و قانونی خود انجام داده است (مانند امور منزل یا نگهداری فرزندان)، با نظر کارشناس رسمی دادگستری محاسبه و پرداخت می‌شود.

5. □□□□: مبلغی است که دادگاه با توجه به وضعیت مالی مرد و مدت زندگی مشترک، در مواردی که اجرت‌المثل به زن تعلق نگیرد یا به عنوان یک هدیه قانونی جبرانی، برای زوجه تعیین می‌کند.

6. □□□ □□□□□ □□□□□□ (□□□ □□□□□□): اگر در بند «الف» سند ازدواج، شرط نصف دارایی توسط زوج امضا شده باشد، دادگاه بررسی می‌کند که آیا دارایی مرد در طول زندگی مشترک به دست آمده یا خیر و تا سقف ۵۰ درصد از اموال منقول یا غیرمنقول حاصل از ایام زوجیت را به زن منتقل می‌کند.

3. مدارک لازم برای طرح دعوا:

برای ثبت دادخواست طلاق به درخواست زوج، ارائه مدارک زیر الزامی است:

- اصل یا تصویر مصدق سند ازدواج (عقدنامه) یا رونوشت آن از دفترخانه محل عقد
- شناسنامه و کارت ملی زوج
- اطلاعات و نشانی دقیق اقامتگاه زوجه (جهت ابلاغ اوراق قضایی)

- شناسنامه فرزندان مشترک (در صورت وجود)
- گواهی ثبت‌نام در سامانه ثنا

نکات راهگشا برای مدیران خانواده در بحران حقوقی:

یادداشت تخصصی: فرآیند طلاق به درخواست زوج، به دلیل گره خوردن با حقوق مالی سنگین و تشریفات سخت‌گیرانه دادگاه‌ها، نیازمند محاسبات دقیق حقوقی پیش از ثبت دادخواست است. طرح نادرست دعوا یا عدم پیش‌بینی دقیق نحوه پرداخت حقوق مالی می‌تواند روند دادرسی را ماه‌ها طولانی‌تر کند.

∴ اگر در خصوص تنظیم دادخواست، نحوه تقسیط مهریه یا چگونگی اعمال شروط ضمن عقد نیاز به بررسی دقیق پرونده خود دارید، می‌توانید از طریق راه‌های ارتباطی وب‌سایت با دفتر حقوقی ما در ارتباط باشید تا مشاوره تخصصی دریافت کنید.

4. تکلیف فرزندان مشترک (حضانت، نفقه و حق ملاقات):

دادگاه خانواده تا زمانی که تکلیف فرزندان را مشخص نکند، گواهی عدم امکان سازش صادر نخواهد کرد. این موضوع در دو محور بررسی می‌شود:

الف) حضانت و حق ملاقات (ماده ۱۱۶۹ قانون مدنی)

حضانت فرزند (پسر یا دختر) تا پایان ۷ سالگی به‌طور مطلق با مادر است؛ مگر در صورتی که دادگاه به استناد مصلحت طفل و احراز مواردی همچون عدم صلاحیت یا وجود خطر جانی یا اخلاقی برای کودک، تصمیم مقتضی دیگری اتخاذ نماید.

[illegible] در این خصوص آن است که حتی اگر پدر دادخواست طلاق یا صدور گواهی عدم امکان سازش بدهد، به هیچ عنوان نمی‌تواند پیش از ۷ سالگی فرزند، حضانت او را از مادر سلب کند؛ مگر اینکه در دادگاه خانواده بتواند عدم صلاحیت مادر یا وجود شرایط خطرآفرین را به طور قانونی به اثبات برساند.

□□□□□ □□□□□ □□ □□ □ □□□□□ □ □□□ □□□□□: طبق ماده 1169 قانون مدنی، حضانت فرزند پس از رسیدن به سن ۷ سالگی (پایان دوران حضانت مادر) به پدر واگذار می‌شود. با این حال، قانون‌گذار به‌منظور حمایت از حقوق طفل، اصل را بر «رعایت مصلحت فرزند» قرار داده است.
به این معنا که اگر دادگاه احراز کند واگذاری حضانت به پدر به مصلحت فرزند نیست (به دلایلی همچون عدم صلاحیت، اعتیاد، بیماری خطرناک یا عدم توانایی نگهداری)، می‌تواند با در نظر گرفتن بهترین منافع طفل، حضانت را از پدر سلب و به مادر یا شخص واجد شرایط دیگری واگذار نماید. بنابراین، مصلحت کودک همواره خط قرمز و معیار اصلی در تصمیم‌گیری‌های قضایی مربوط به حضانت است.

□□ □□ □□ □□□□: سن بلوغ شرعی و قانونی برای دختر ۹ سال تمام قمری و برای پسر ۱۵ سال تمام قمری است. پس از این سن، فرزند از سن حضانت خارج شده و خودش انتخاب می‌کند با کدام یک از والدین زندگی کند.
□□ □□□□□□: والدی که حضانت را بر عهده ندارد، طبق دستور دادگاه حق ملاقات هفتگی یا دوره‌ای با فرزند را خواهد داشت و این حق غیرقابل‌سلب است.

ب) نفقه فرزندان
تأمین هزینه‌های زندگی فرزندان (مسکن، درمان، پوشاک و تحصیل) منحصرا بر عهده پدر است. حتی در صورت توافق بر بخشش حقوق مالی زوجه، حق نفقه فرزند قابل اسقاط نیست. در صورت عدم توافق، میزان آن توسط کارشناس تعیین شده و عدم پرداخت آن دارای جنبه کیفری است.

5. مراجعه به دفترخانه رسمی طلاق:

مرد پس از دریافت حکم از دادگاه، 3 ماه مهلت دارد تا جهت ثبت صیغه طلاق با حضور دو شاهد عادل به دفترخانه رسمی طلاق مراجعه کند.

6. مهلت‌های قانونی و زمان‌بندی رسیدگی:

فرآیند دادرسی طلاق به درخواست زوج بسته به میزان اختلافات مالی و

شلوغی شعب، معمولا بین چند ماه تا یک سال به طول می‌انجامد.

7. مفهوم رجوع در طلاق رجعی:

در طلاق به درخواست مرد، طلاق غالبا «رجعی» است؛ یعنی مرد می‌تواند در دوران عده (سه ماه پس از ثبت)، بدون نیاز به عقد جدید به همسر خود رجوع کند که در این صورت طلاق باطل می‌شود. در طلاق بائن (مانند طلاق قبل از نزدیکی یا زن یائسه)، امکان رجوع وجود ندارد.

8. عده، رجوع و نفقه ایام عده در طلاق به درخواست زوج:

طلاق به درخواست مرد معمولاً از نوع «رجعی» است. پس از اجرای صیغه طلاق در دفترخانه، زن وارد دوران «عده» می‌شود (معادل سه ماه یا سه پاکی، و در بارداری تا زمان وضع حمل).

در این دوران **3 نکته حقوقی مهم** وجود دارد:

1. □□ □□□□ □□□: در طلاق رجعی، مرد می‌تواند در دوران عده بدون نیاز به عقد مجدد، به زندگی مشترک رجوع کند (که این رجوع باید رسمی ثبت شود). با رجوع مرد، طلاق کاملا منتفی می‌شود.

2. □□□□ □□□□ □□□: پرداخت نفقه زن در طول دوران عده همچنان بر عهده مرد است.

3. □□□□□□□ □□□□□□: زن تا پایان دوران عده حق ازدواج با فرد دیگری را ندارد.

9. مخالفت زن با طلاق زوج:

اگر زوجه (زن) با طلاق مخالفت کند یا در مراحل دادرسی حضور نیابد و همکاری نکند، این مسئله یکی از چالشهای رایج در پرونده‌های «طلاق به درخواست زوج» است.

در نظام حقوقی ایران، مخالفت زن مانع قطعی برای حق طلاق مرد نیست؛

اما تشریفات پرونده را طولانی‌تر می‌کند. در چنین شرایطی روند کار به شکل زیر پیش می‌رود:

1. [illegible]: اگر زن به جلسات دادگاه نیاید یا لایحه‌ای نفرستد، دادگاه بر اساس مدارک و درخواست مرد (پس از طی تشریفات ابلاغ قانونی) به رسیدگی ادامه داده و رأی صادر می‌کند. عدم حضور زن مانع صدور رأی نخواهد بود.

2. [illegible]: مخالفت زن با اصل طلاق، حقی از او ساقط نمی‌کند. دادگاه همچنان مرد را مکلف به پرداخت کامل حقوق مالی (مهریه، نفقه، اجرت‌المثل، تنصیف دارایی و…) می‌کند و تا زمانی که این حقوق تعیین تکلیف یا پرداخت نشود، اجازه ثبت طلاق صادر نخواهد شد.

3. [illegible]: مخالفت زن یا عدم همکاری او معمولا باعث می‌شود پرونده مراحل بیشتری را طی کند؛ از جمله تجدید جلسات دادرسی، ارجاع بیشتر به داوری، یا طولانی شدن مراحل اعتراض و تجدیدنظرخواهی و فرجام‌خواهی.

4. [illegible]: پس از قطعیت رأی و صدور گواهی عدم امکان سازش، حتی اگر زن برای حضور در دفترخانه جهت اجرای صیغه طلاق همکاری نکند، قانون راه‌حل پیش‌بینی کرده است؛ دفترخانه به زن اخطار می‌دهد و در صورت عدم حضور، با اذن دادگاه، صیغه طلاق در غیاب او نیز جاری و ثبت می‌شود.

یادداشت تخصصی: مدیریت پرونده‌هایی که با مقاومت یا عدم همکاری طرف مقابل مواجه هستند، نیازمند تسلط بر رویه ابلاغ‌ها، تشریفات داوری و نحوه سپرده‌گذاری حقوق مالی در صندوق دادگستری است تا روند اجرای حکم متوقف نشود.

10. اشتباهات رایج مردان در روند طلاق به درخواست زوج:

تجربه پرونده‌های دادگستری نشان می‌دهد که بسیاری از مردان به دلیل ناآگاهی از تشریفات حقوقی، در مراحل کار مرتکب اشتباهاتی می‌شوند که روند پرونده را طولانی‌تر یا هزینه‌ها را سنگین‌تر می‌کند. مهم‌ترین این اشتباهات عبارتند از:

[illegible]: فکر می‌کنند چون حق طلاق دارند، دادگاه فقط تایید

می‌کند. در واقع دادگاه سازش و حقوق مالی را بررسی می‌کند
[illegible]: برخی مردان تصور می‌کنند با قهر کردن یا ترک خانه می‌توانند روند جدایی را تسریع کنند؛ در حالی که این اقدام می‌تواند بهانه‌ای برای طرح دعوای «مطالبه نفقه و تعیین تکلیف » از سوی زن یا طلاق به علت عسر و حرج شود و حقوق مالی او را تقویت کند.
[illegible]: انتقال صوری اموال به نام دیگران پیش یا پس از دادخواست طلاق، نه‌تنها از نظر قانونی قابل پیگیری و اعتبار مرد را در شعبه دادگاه مخدوش می‌کند.
[illegible]: بسیاری از مردان بدون محاسبه دقیق توان مالی خود و بدون آمادگی برای ارائه مستندات اعسار، وارد دادگاه می‌شوند که این امر به انباشت بدهی و صدور احکام جلب پیش‌بینی‌نشده منجر می‌شود.

[illegible]: نفقه تا پایان زندگی زناشویی (و عده در طلاق رجعی) ادامه دارد و قطع آن معوقه می‌سازد و دست زن را در پرونده بازتر می‌کند.

[illegible]: غفلت از شروع مهلت سه‌ماهه از قطعیت گواهی عم امکان سازش ، گواهی را باطل می‌کند.

[illegible]: وکالت در طلاق یا شرط تنصیف دارایی ممکن است پرونده را به شکل دیگری پیش ببرد.

[illegible]: رجوع شفاهی در عده بدون ثبت رسمی، وضعیت حقوقی را مبهم می‌کند.
برخورد احساسی یا تند در جلسات دادگاه: نشان دادن خشم یا عدم رعایت احترام تشریفات دادگاه، تأثیر روانی نامطلوبی بر قاضی داشته؛ در حالی که پیشبرد پرونده صرفا بر مبنای استدلال‌های حقوقی و مستندات قانونی انجام می‌شود.

11. مراحل اجرایی و ثبت طلاق:

مراحل اجرایی و ثبت این نوع طلاق (طلاق به درخواست زوج) به شرح مراحل زیر می‌باشند:

1. □□□□□□□□ □□□□□□ □ □□□□ □□□ □□□□: بررسی دقیق عقدنامه و دارایی‌ها پیش از طرح دعوا.
2. □□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□: ارسال دادخواست «صدور گواهی عدم امکان سازش» از طریق دفتر خدمات الکترونیک قضایی به دادگاه خانواده.
3. □□□□□□ □□ □□□□□□ □ □□□□□□ □□□□□□□: تلاش دادگاه و داوران برای ایجاد صلح و سازش.
4. □□□□□ □□□□□□ □□□ □□□□□□ □□□□□: پس از تعیین تکلیف کامل حقوق مالی زوجه و فرزندان

رهنمود پایانی دفتر حقوقی

□□□□□□□□ □□□□□□: پرونده‌های طلاق به درخواست زوج به دلیل پیوند مستقیم با شروط ضمن عقد، محاسبات دقیق کارشناسی در حقوق مالی و تبصره‌های حضانت، پیچیدگی‌های فنی فراوانی دارند. اتخاذ تصمیمات شتاب‌زده یا طرح دادخواست بدون ارزیابی اولویتی دارایی‌ها، می‌تواند موجب اطاله دادرسی و تحمیل هزینه‌های سنگین قضایی شود.

در صورت نیاز به بررسی دقیق اسناد ازدواج، نحوه دفاع در جلسات کارشناسی یا تنظیم دادخواست اعسار، می‌توانید جهت دریافت وقت مشاوره تخصصی با دفتر حقوقی ما در ارتباط باشید (لینک اطلاعات تماس و آدرس دفتر وکیل‌عباسی).

پرسش‌های متداول (FAQ):

۱. عدم مراجعه به‌موقع به دفتر طلاق چه عواقبی دارد؟
پاسخ: پس از صدور گواهی عدم امکان سازش، قانونا ۳ ماه فرصت دارید تا به دفترخانه رسمی طلاق مراجعه کنید. اگر این مهلت منقضی شود، گواهی صادره اعتبار خود را از دست داده و تمامی مراحل دادرسی و ارزیابی حقوق مالی باید از نو طی شود.

۲. اگر رجوع مرد پس از طلاق رجعی به‌صورت رسمی ثبت نشود، چه

حکمی دارد؟
پاسخ: رجوع در طلاق رجعی حق مرد است، اما ثبت رسمی آن الزامی است. اگر مردی بدون ثبت رسمی در دفاتر قانونی به همسرش رجوع کند، طبق قانون با ضمانت اجرای کیفری (جریمه نقدی و حبس تعزیری) مواجه خواهد شد.

۳. اگر مرد شروط مندرج در عقدنامه (مانند تنصیف دارایی یا وکالت در طلاق) را نادیده بگیرد، چه می‌شود؟
پاسخ: شروط مندرج در سند ازدواج که به امضای زوج رسیده، تعهد قانونی و الزام‌آور است. مرد نمی‌تواند به دلخواه خود آن‌ها را نادیده بگیرد و در صورت امتناع، زوجه می‌تواند از طریق دادگاه اجرای آن‌ها را مطالبه کند.

4. آیا مرد برای طلاق باید دلیل بیاورد؟

پاسخ: خیر، مرد نیازی به اثبات دلیل خاصی ندارد، اما دادگاه برای سازش تلاش می‌کند و بدون تعیین تکلیف حقوق مالی زن گواهی صادر نمی‌شود.

5. اگر توان پرداخت مهریه را نداشته باشم چه می‌شود؟

پاسخ: مهریه تا زمانی که پرداخت یا بخشیده نشود، دین باقی می‌ماند. در صورت ناتوانی مالی می‌توانید از دادگاه درخواست اعسار یا تقسیط کنید، اما اثبات ناتوانی بر عهده شماست.

6. پس از صدور گواهی عدم امکان سازش می‌توانم از طلاق منصرف شوم؟

پاسخ: تا پیش از جاری شدن صیغه طلاق در دفترخانه طلاق می توانید از اجرای طلاق منصرف شوید. کافی است طلاق را ثبت نکنید و گواهی با پایان مهلت از اعتبار می‌افتد. پس از ثبت، طلاق واقع شده و فقط در دوران عده (در طلاق رجعی) امکان رجوع وجود دارد.

7. آیا برای طلاق باید حتما وکیل بگیرم؟

پاسخ: قانونا الزامی نیست، اما اشتباه در دادخواست، ابلاغ یا مهلت‌ها ماه ها پرونده را عقب می‌اندازد. وکیل می‌تواند حقوق مالی را پیش از دادگاه برآورد کند، با همسر مذاکره کند و در صورت امکان پرونده را به مسیر توافقی ببرد.

∴ برای بررسی پرونده خود با وکیل‌عباسی (خانم محبوبه عباسی) تماس بگیرید یا به آدرس دفتر مراجعه کنید (لینک اطلاعات تماس و آدرس دفتر وکیل‌عباسی).

راه سوم، که اغلب منطقی‌ترین است، تبدیل پرونده به مسیر توافقی است. اگر مرد حاضر باشد بخشی از حقوق مالی را بپردازد یا تقسیط کند و زن در مقابل به جدایی و اسقاط اعتراض رضایت دهد، هر دو طرف زمان و هزینه کمتری می‌پردازند. در عمل بسیاری از پرونده‌های طلاق به درخواست زوج با مذاکره وکیل‌ها به توافق ختم می‌شود.

نفقه خویشان (خویشاوندان)

احکام مربوط به نفقه خویشان یا اقارب (فرزندان، پدر و مادر)